

#blog

Sofinancira
Evropska unija

Vendar so izražena stališča in mnenja zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Kmečki glas

Trajnostno – po zdravi pameti

Marinka Marinčič Jevnikar

Evropska unija podpira trajnostno kmetijstvo, ker želi dolgoročno zagotoviti dovolj kakovostne hrane, hkrati pa varovati okolje, naravne vire in zdravje ljudi. Kmetijstvo je tesno povezano z naravo, zato lahko neustrezne prakse povzročajo onesnaževanje tal in vode, izgubo biotske raznovrstnosti ter povečane izpuste toplogrednih plinov. Trajnostni pristopi pomagajo te negativne vplive zmanjšati.

Poleg okoljskih razlogov EU trajnostno kmetijstvo spodbuja tudi iz gospodarskih in socialnih vidikov. Kmetom omogoča stabil-

nejše dohodke, večjo odpornost na podnebne spremembe in ohranjanje podeželja. S tem se krepí lokalna pridelava hrane.

Trajnostno kmetijstvo je pomemben del skupne kmetijske politike EU, katere cilj je uravnotežiti potrebe sedanjih generacij, ne da bi pri tem ogrožali možnosti prihodnjih, ter ustvariti bolj pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.

Trajnostnemu kmetijstvu v sklopu slovenskega strateškega načrta **SKP 2023–2027** sledi ukrep **IRP19 Ekološko kmetijstvo**, ki spodbuja kmetijska gospodarstva k izvajanju naravi prijaznega kmetovanja, prispeva k ohranjanju in izboljšanju biotske raznovrstnosti, ohranjanju virov pitne vode, rodovitnosti tal, kulturne kmetijske krajine in k varovanju okolja nasploh.

Nedavno je bila na televiziji oddaja o tem, kako se mladina trajnostno odloča pri oblačenju ter v ta namen predeluje stara oblačila iz naravnih materialov namesto nenehnega nakupovanja novih oblek. Kot so povedali, je najbolj uporaben jeans, ki so ga prvi nosili ameriški priganjači živine na farmah. Mladi so poudarili, da obnašati se trajnostno pomeni po zdravi pameti.

Zdrava pamet je pogosto uporabljena besedna zveza. Prav tako trajnost. Pa je to res enoznačno? Na nek način je – ampak ne čisto. Trajnostno pogosto res pomeni ravnati po zdravi pameti, torej ne porabiti več, kot se lahko obnovi, ne uničevati narave za kratkoročne koristi ter razmišljati dolgoročno, ne samo za danes. Razlika pa je v tem, da pri trajnosti ne gre samo za osebno presojo, ampak za znanstvene podatke, dogovorjena pravila in cilje (npr. manj pesticidov, varovanje tal, vode, podnebja) ter za ukrepe, ki jih države in EU sistematično uvajajo. V idealnem svetu bi bilo sicer oboje – zdrava pamet in trajnost –

isto. V praksi pa se je pokazalo, da zdrava pamet včasih popusti pred kratkoročnim dobičkom ...

Kako pa izgleda tisto, kar je trajnostno po zdravi kmečki pameti? To je na primer tako, kot so naredili rejci krškopoljcev, ki jim je uspelo ohraniti edino slovensko avtohtono pasmo prašičev. Nastala je pod vplivom kmečkih rok in okolja, v katerem so bili prašiči nastanjeni in katerim je pasma prilagojena. Imajo pa še eno posebnost – lastnike z zdravo kmečko pametjo. Rejci krškopoljskih prašičev so namreč vztrajni, prepričani v svoj prav, tudi trmasti. Le takšni so lahko pasmo obdržali, ko je bilo najhuje in je bila reja krškopoljcev prepovedana (med letoma 1973 in 1990). V času prepovedi so rejci težko prodajali pujske, saj jih niso smeli pripeljati na sejem, ki je bil v tistem času praktično edini kraj za prodajo. Inšpekcijske službe pa so mrzlično iskale t. i. nezakonite merjasce. Prijavitelj rejca, ki je skrival merjasca, je bil tudi finančno nagrajen za podano prijavo. Na prijavljeno kmetijo je potem prišel veterinarski inšpektor skupaj s policijo in veterinarjem, ki je izvedel kastracijo. A čeprav si je jugoslovanska oblast tako zelo prizadevala za ukinitve edine slovenske avtohtone pasme, so jo rejci ohranili. Delovali so zares trajnostno in dolgoročno! Po zdravi kmečki pameti!

Danes ohranjanje avtohtonih pasem podpirajo tudi ukrepi Skupne kmetijske politike EU. V sklopu **SKP 2023–2027** je med drugim intervencija **IRP42 Lokalne pasme in sorte**, namen katere je ohranjanje lokalnih pasem domačih živali, ki jim grozi prenehanje reje. S tem ukrepom se preprečuje izgube biološkega materiala, prilagojenega določenemu okolju, ter ohranjanje genske raznovrstnosti.

Polja moči

Ko delo ne požre življenja – kmetovanje, ki ga mladi želijo prevzeti

Dr. Duška Knežević Hočevnar,
Druženomedicinski inštitut ZRC SAZU

Generacijska obnova kmetijstva se pogosto razlaga skozi številke, načrte in razpise, mnogi pa se sprašujemo, kdo bo čez deset let skrbel za zemljo, hlev, stroje, papirje in kupce. Mlajši kmetje, s katerimi smo se pogovarjali v okviru evropskega projekta o varnosti in zdravju na kmetijah, prihajajo z različnih kmetij in iz desetih evropskih držav, a imajo skupno izkušnjo: nasledstvo ni samo prenos premoženja, temveč tudi prenos načina življenja. To življenje je privlačno le, če je vzdržno – finančno, organizacijsko in tudi za glavo.

Mladi najprej izpostavijo urejeno kmetijo: čim manj dolgov, zanesljive stroje, varne objekte, pregledno knjigovodstvo in nekaj rezerve. Prevzem je lažji, če ne začneš z dolgovi in pokvarjenimi stroji. A enako pomembna je avtonomija: naslednik mora imeti prostor za lastne odločitve. Kjer se starejša in mlajša generacija jasno dogovorita o odgovornostih in se starejši pravočasno umaknejo iz operativne vloge, je večja verjetnost, da kdo sploh ostane na kmetiji.

Velik del pritiska danes ne izhaja le iz fizičnega dela, temveč iz stalne miselne obremenitve. Avtomatizacija, robotika in digitalni sistemi prinesejo olajšanja, hkrati pa nova opravila: nastavitve, posodobitve, nadzor alarmov, vpis podatkov, dokazila o skladnosti. Ko nekaj zataji, je treba hitro ločiti, ali je težava v stroju, programu, senzorju, elektriki ali pri postopkih. Številni pravijo, da je fizičnega dela manj, a je več »budnosti v glavi« – pogosto tudi ponoči.

TEHNOLOGIJA PO MERI KMETIJE IN LJUDI, KI NA NJEJ DELAJO

Prihodnost bo prinesla več tehnologije. To je priložnost, če jo uvajamo po meri kmetije in ljudi, ki na njej delajo. Ni cilj imeti »vse«, temveč tisto, kar res razbremeni: avtomatske sisteme, ki zanesljivo delujejo; programska opremo, ki je jasna; servisno podporo na terenu.

Vsaka nova rešitev naj odgovori na dve vprašanji: koliko fizičnega dela odvzame in ali zmanjša ali poveča miselno obremenitev. Če prvi odgovor ni jasen ali je drugi negativen, se naložba pogosto ne izplača – ne le finančno, tudi človeško ne.

Mladi kmetje ne iščejo sočutja, temveč poštene pogoje. Želijo kmetijo, ki je vredna prevzema: da prinese dohodek, omogoča odmor, ponuja prostor za lastne ideje in ne potiska družine v izčrpanost. To je dosegljivo, če združimo tri stvari: urejenost in finančno disciplino v gospodarstvu, jasne in predvidljive javne politike z manj papirji in več strokovne pomoči ter skupnost, ki razume pomen hrane in spoštuje delo na kmetiji.

Generacijska obnova se ne zgodi zato, ker je razpis odprt ali je na voljo nova tehnologija. Zgodi se, ko mladi verjamejo, da lahko na tej kmetiji dostojno živijo, ne le preživijo. Ko vedo, da bodo v kriznih tednih dobili pomoč. Ko slišijo, da je njihovo delo cenojeno, ne samo nadzorovano. Ko vidijo, da lahko uvedejo spremembo brez polletnega prepričevanja sorodnikov in uradnikov. Takrat se odločitev za prevzem spremeni iz tveganja v priložnost – in nasledstvo postane korak naprej, ne prenos bremen.

Prispevek je bil pripravljen v sklopu projekta Počutje na kmetiji: krepitev virov in znanj, ki se osredotoča na kmečko prebivalstvo, ki se sooča z različnimi izzivi na področju duševnega zdravja zaradi specifičnih okoliščin, v katerih živijo in delajo. Projekt izvajajo Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Zveza slovenske podeželske mladine, Inštitut Karakter in Zavod ZRNO. Sofinancira ga Ministrstvo za zdravje RS.

Lunin setveni koledar

Februar – svečan 2026			
Ves dan primerno za cvetje.	Ves dan primerno za listnate rastline.	Ves dan primerno za sadje in zelenjavo s plodovi.	Ves dan primerno za podzemne pridelke.
Sreda / Marija			
11			
Četrtek / Damijan			
12	Od 20.44 primerno za podzemne pridelke.		
Petek / Katarina			
13			
Sobota / Valentin			
14			
Nedelja / Jurka			
15	Od 716 primerno za cvetje.		
Ponedeljek / Julijana			
16			
Torek / Silvin		13.01 Hujšanje – mlaj – ves dan samo meso in mleko.	
17	pust	Od 15.09 primerno za listnate rastline.	

Tedenski koledar

FEBRUAR – SVEČAN			
Sr	11	Marija	
Če	12	Damijan	
Pe	13	Katarina	
So	14	Valentin	
Ne	15	Jurka	
Po	16	Julijana	
To	17	Silvin, <i>pust</i>	

15. februarja sonce vzide ob 7.05 in zaide ob 17.28. Dan je dolg 10 ur in 23 minut.

Februarski Valentin prinese ključ od korenin. Če je v februarju pretoplo, bomo v aprilu radi za pečjo.

ZAPIS IZ STOLETNE PRATIKE
Zima je od 12. februarja do konca povsem mokra.